

**QORTI TAL-MAGISTRATI (GĦAWDEX)
ĠURISDIZZJONI SUPERJURI
SEZZJONI ĠENERALI**

MAGISTRAT DOTTOR PAUL COPPINI LL.D.

Illum il-Ġimgħa, 13 ta' Mejju 2016

Ċitazzjoni Numru: 232/1995 PC

John Mizzi u Elizabeth Mizzi

vs

**Antonello Grech;
Paul Vassallo;
Michael Portelli; u
Vincent Apap**

Il-Qorti,

Rat iċ-Ċitazzjoni li permezz tagħha l-atturi, wara li ppremettew:

Illi fit-22 ta' Settembru 1995 għall-habta tas-7p.m., waqt li l-attur kien ġol-vettura tiegħu ġewwa Victoria, Għawdex, wara ġest trivjali tiegħu, l-konvenuti, mingħajr mezz ta' identifikazzjoni li huma Pulizija, ġrew warajh bil-karozza sakemm huwa daħal jiġri go Għassa tal-Pulizija (Fire Brigade Section) u dan wara li huwa qabad mus minn ġol-vettura tiegħu biex jiddefendi ruhu mill-erba' aggressuri pajzana li kienu qegħdin jiġru warajh;

Illi ġewwa l-istess Għassa tal-Pulizija, malli l-konvenuti waslu fuqu, xehtuh fl-art bis-sikkina f'idu u arrestawh, filwaqt li l-attur, malli għaraf li kienu Pulizija, ma għamel l-ebda rezistenza;

Illi, waqt li kien qed jinżamm arrestat mill-imsemmija żewġ Spetturi tal-Pulizija, (a) għerqulu l-inġenji fil-barriera tiegħu li tant intlietlu bl-ilma

tax-xita li wara kellha tintalab l-assistenza tal-*fire engine*; (b) tilef opportunita' ta' negozju li kien ser iħalli qliegħ sostanzjali; u (c) telquh hafna klijenti li kienu jieħdu x-xogħol mill-barriera tiegħu u minn dakinhar marru jinqdew għand haddieħor;

Illi dan l-inċident, bil-konsegwenzi kollha li ġab miegħu, seta' jiġi faċilment evitat mill-konvenuti billi jsejnhulu l-Għassa biex ikellmuh jew joħorġulu taħrika, u mhux jiġru warajh bil-karozza u joħolqu periklu kbir għall-pubbliku, għall-attur u għalihom infushom. Difatti, hin minnhom il-konvenut Paul Vassallo waqa' ma' l-art u sofra ferita f'wiċċu;

Illi l-konvenuti, b'nuqqas ta' ħila u ħsieb, u b'negligenza, imprudenza u imperizja, u minħabba immaturita' u rresponsabilita' da parti tagħhom, ikkawżaw danni ingenti lill-attur, liema danni kienu l-kawża prossima u diretta ta' l-inċident ikkreat mill-konvenuti;

Illi l-konvenuti, interpellati biex jersqu għal-likwidazzjoni u ħlas tad-danni, baqgħu inadempjenti.

Talbu lill-konvenuti jgħidu għaliex m'għandhiex din il-Qorti:

1. Tiddikjara lill-konvenuti responsabbli għad-danni kollha konsegwenzjali li l-attur u l-familja tiegħu sofrew u għadhom qegħdin isofru minħabba l-imġieba ta' l-istess konvenuti;
2. Tillikwida d-danni kollha sofferti;
3. Tikkundanna lill-konvenuti jħallsu d-danni kif likwidati u dikjarati bħala dovuti.

Bl-ispejjeż, inklużi wak ta' l-ittra ufficċjali u ta' l-erba' mandati ta' Sekwestru u l-erbat mandati ta' Qbid maħruġin fit-30.11.1995.

Bl-imgħaxijiet legali skont il-liġi.

Rat id-Dikjarazzjoni tal-fatti tal-atturi debitament ikkonfermata minn John Mizzi.

Rat in-Nota tal-Eċċzzjonijiet tal-konvenuti li eċċepew illi:

1. Illi t-talba attriċi hija nfondata fil-fatt u fid-dritt u għandha tiġi miċħuda stante karenza a' fundament ġuridiku;

2. Salv eċċezzjonijiet oħra.

Rat id-Dikjarazzjoni tal-fatti tal-istess konvenuti kkonfermata bil-ġurament ta' Paul Vassallo.

Rat l-atti l-oġra kollha tal-kawża, inklużi l-verbali tax-xhieda prodotti, l-affidavits u d-dokumenti oħra esebiti, kemm f'din il-kawża kif ukoll f'dawk fil-kawzi konnessi, u cioè l-kawża fl-ismijiet: "Pulizija kontra John Mizzi" quddiem il-Qorti tal-Maġistati (Għawdex) bħala Qorti ta' Ġudikatura Kriminali,¹ u l-kawża Kostituzzjonali quddiem il-Prim' Awla tal-Qorti Ċivili fl-ismijiet: "John Mizzi vs Kummissarju tal-Pulizija et. (Rikors Nru. 702/1999)², allegati fuq talba tal-atturi.

Rat in-Noti tal-Osservazzjonijiet rispettivi tal-kontendenti.

Rat id-digriet tagħha tal-4 ta' Marzu 2016 fejn halliet il-kawża għal-lum għas-sentenza.

Ikkunsidrat:

Illi din hija kawża għad-danni magħmula mill-atturi fejn qed jallegaw li l-arrest tal-attur mill-Pulizija wassal biex sofrew ħsara ingenti fil-barriera tagħhom u l-ingenji li kien hemm fiha meta din sfat mgħarrqa bl-ilma tax-xita li għamlet tul iż-żmien li l-attur inżamm arrestat. L-azzjoni esperita hi għalhekk dik bażata fuq il-*Lex Aquilia*, li bażi tagħha jista' jkun id-delitt, f'każ ta' *dolo*, jew il-kważi delitt, f'każ ta' *colpa*.³

FATTI

Fit-22 ta' Settembru 1995 għall-ħabta tas-7.00 p.m. l-attur, li kien qed isuq il-vettura tiegħu fi Triq ir-Repubblika, r-Rabat, Għawdex, għamel manuvra konsistenti filli regġa' lura għal fuq *zebra crossing*. Dak il-ħin insertat għaddejja karozza tas-CID li ma kellha ebda sinjal fuqha li turi li kienet tal-Pulizija. Fiha kien hemm l-Ispettur Paul Vassallo, wieħed mill-konvenuti, riekeb fuq wara u liebes pajżan, li mmedjatament għajjat fid-direzzjoni tal-attur biex jurih li l-manuvra li għamel ma għogbitux. L-attur irreaġixxa billi għamel mossa oxxena b'subajh fid-direzzjoni tal-Ispettur li niżel mill-vettura, u malli ra hekk l-attur rega' għamel l-istess mossa u ħarab bil-vettura tiegħu.

¹ Maqtugħa mill-Qorti tal-Appell fl-14 ta' Novembru 2003

² Deciża fis-27 ta' Novembru 2008

³ 44 Dig. Del leg.aquil. IX, 2; art. 1033 Kap. 16.

Minn hawn bdiet *care chase* bil-Pulizija jsegwu l-vettura tal-attur fit-toroq tar-Rabat. X'hin l-attur wasal fit-triq fejn dak iż-żmien kienet tinsab il-*fire station* sab truck jimblukkalu l-passaġġ tiegħu, u għalhekk hareġ mill-vettura tiegħu u telaq jigrj lejn il-*fire station*. Hemmhekk sab Pulizija u qallu li kien hemm xi rġiel qed isegwuh. Minnufih daħlu wkoll il-konvenuti, l-Ispettur Vassallo qabad lill-attur minn xaharu u rassu mal-hajt. L-Ispettur Grech innota li l-attur kellu sikkina f'idu, tah daqqa ta' sieq u l-attur waqa' mal-art, bl-Ispettur Vassallo jaqa' fuqu. L-Ispettur Vassallo ntlaqat f'haddejh bis-sikkina tal-attur u spicċa bil-ferita li tidher fir-ritratti esebiti bħala "Dok.A" u B" man-Nota tal-Eċċezzjonijiet tal-konvenuti.⁴

L-attur gie mmedjatament arrestat u ttiehed l-Għassa tal-Pulizija tar-Rabat, fejn gie wkoll interrogat u rrilaxxa stqarrija, li fiha spjega li ma kienx induna li dak li kien għamillu l-osservazzjoni wara l-manuvra tiegħu fuq iż-*zebra crossing* kien spettur tal-Pulizija, u dan għax l-ispettur Vassallo kien gdid Għawdex, u wisq inqas li l-karozza li kien fiha flimkien mal-konvenuti l-oħra, u li biha segwewh sal-*fire station* kienet tal-Pulizija. Anzi beza' li dawn kienu xi nies mill-Imqabba li kellu xi jgħid magħhom ftit qabel.

Madankollu l-attur inżamm arrestat u qabel ma għaddew it-tmienja u erbghin siegħa tressaq il-Qorti akkużat, fost hwejjeġ oħra, li "*minghajr il-hsieb li joqtol jew li jqiegħed il-hajja ta' haddiehor fil-perikolu car, ikkommetta sfregju gravi u permanenti fil-wicc tal-Ispettur Paul Vassallo, persuna inkarigata skond il-ligi minn servizz pubbliku, waqt li kien qed jagħmel jew minhabba li kien għamel dan is-servizz, jew bil-hsieb li jbezzghu jew li jinfluwixxi fuqu kontra l-ligi fl-esekuzzjoni ta' dak is-servizz;*"⁵ Minhabba n-natura gravi ta' din l-akkuża l-attur ma ngħatax il-helsien mill-arrest qabel ma kienu taw id-deposizzjoni tagħhom x-xiehda ewlenin tal-Prosekuzzjoni, bil-konsegwenza li l-attur spicċa għamel hamest ijiem arrestat.⁶

Ġara illi dawk il-jiem għamlet hafna xita;⁷ infatti gew rekordjati b'kollox 68.9 mm. Dak iż-żmien l-attur kien bil-barriera u kemm dam arrestat din spicċat mgħarrqa fl-ilma. Żewġ impjegati tiegħu qalu li kien hemm ilma jlaħhaq sa spallejhom go din il-barriera. Skont l-atturi dan l-ilma kollu fil-barriera kkawza ħsara fl-ingenji li l-attur kellu f'din il-barriera, li

⁴ A fol.15, 16 tal-Proċess

⁵ Ara kopja tas-sentenza tal-Qorti tal-Appell tal-14.11.2003 fil-kawża: Pulizija vs John Mizzi.

⁶ Ara kopja tad-digriet relattiv datat is-27.09.1995

⁷ Ara affidavit ta' Joseph Schiavone mill-Uffiċċju Meterjoloġiku tal-Ajruport Internazzjonali ta' Malta, esebit bħala Dok.AG 1 fit-12.03.2015

mbagħad kien jeħtiegilhom it-tiswija, u barra minn hekk l-istess barriera ma setgħetx tintuża aktar.

RESPONSABILITA'

L-atturi jsostnu li l-ħsara li sofrew hija imputabbli lill-konvenuti minħabba l-arrest abuziv li għamlu tal-attur, li kemm dam arrestat ma setgħax jieħu ħsieb jagħmel dak li kien meħtieġ biex ma tigrilux il-ħsara msemmija.

Fil-qasam tad-dritt civili fejn tidhol ir-responsabilita' akwiljana, l-prinċipju huwa li persuna twieġeb għall-ħsara li tigri bi ħtija tagħha.⁸ Il-liġi tistipula li jaħti ta' għemil bħal dan kull min ma jużax il-prudenza, id-diligenza u l-ħsieb ta' missier tajjeb tal-familja.⁹ Dan in-nuqqas ta' diligenza jew għaqal jirriżulta wkoll fejn wieħed jonqos minn dmir impost mil-liġi, wkoll jekk dak li jagħmel ikun mingħajr il-ħsieb li jagħmel id-deni.¹⁰ Ta' dan in-nuqqas irid jagħmel tajjeb għall-ħsara konsegwenzjali. Din wara kollox hija meqjusa bħala l-għajn ewlenija li fuqha tinbena r-responsabilita' civili mnissla mill-għemil doluż jew kolpuż.¹¹

Gie affermat ukoll illi:

“Illi sabiex tirnexxi azzjoni għad-danni iridu jiġu ppruvati erba' elementi:

il-fatt dannuz illeċitu;

l-imputabbilita ta' l-istess fatt għal min ikun għamlu;

id-dannu ikkapunat minn dan l-istess fatt u

id-“doluż” jew “culpa” da parti ta' min ikun għamlu.”¹²

Għalhekk ikun hemm ir-responsabbli għad-danni jekk tiġi ppruvata konnessjoni loġika ta' kawża u effett bejn l-att u d-danni kkaġunati minn l-istess att.

⁸ Art.1031 Kodici Civili

⁹ Art.1032(1) ibid.

¹⁰ Art.1033 ibid.

¹¹ Michael D'Amato noe vs Filomena Spiteri: P.A. 3.10.2003

¹² Agius vs Busuttil: Appell:14.12.1982

Illi in linea ta' principju jinsab enunċjat li *"hu mprexxindibbilment rikjest sabiex ikun hemm lok għad-danni li jkun hemm ness ta' kawzalita bejn il-fatt kolpevoli u l-konsegwenza dannuza."*¹³

Jista' jingħad mal-ewwel li l-konvenuti Vincent Apap u Michael Portelli, li kienu wkoll fil-karozza tas-CID li segwiet lill-attur, ma seta' kellhom ebda sehem fid-deċiżjoni li l-attur jiġi arrestat, għax din kienet tispetta biss lis-superjuri tagħhom, u cioè' l-ispetturi Vassallo u Grech. Hemm lok għalhekk li dawn jiġu liberati mill-osservanza tal-gudizzju.

Li jrid jiġi nvestigat għalhekk huwa jekk l-ispetturi tal-Pulizija imsemija kienux ġustifikati jarrestaw lill-attur in segwitu għall-incident in kwistjoni u joħorġu l-akkuża ndikata li minhabba fiha huwa spiċċa nzamm arrestat għal hamest ijiem shah, bil-konsegwenza li ma setgħax jieħu l-prekawzjonijiet meħtieġa biex ma tigrix hsara fil-barriera tiegħu u l-inġenji li kien hemm fiha bix-xita li għamlet f' dawk il-granet.

Mill-istqarrija li għamel mal-Pulizija l-attur ffit wara li ġie arrestat, hareġ mill-ewwel li dan ma kienx induna li l-persuni li kienu qed isegwuh f'karozza mhux identifikata kienu pulizija, li huwa fl-ebda mument ma agreedixxa lill-Ispettur Vassallo, u li kellu sikkina f'idejh, bhala awto difeża għax beza li kien qed jiġi segwit minn xi nies li kellhom għalih.¹⁴ L-istess spetturi Vassallo u Grech kienu jafu li ma kien hemm l-ebda aggressjoni da parti tal-attur, proprju għax kienu xhieda okulari huma stess ta' dan l-incident. Infatti fid-deposizzjoni tiegħu fl-atti tal-kumpilazzjoni dwar dan il-kaz, l-Ispettur Grech xehed hekk fuq domandi tad-difiża dwar kif intlaqat f'wiċċu bis-sikkina l-Ispettur Vassallo:

" Dr. Tonio Azzopardi: Ezattament. Jigifieri, dan avolja fil-fatt kellu sikkina, naqblu li dak il-hin kellu sikkina, pero' ma xejjirhiex f'wicckom?"

L-Ispettur Antonello Grech: *F'wicci ma xerrirhiex. F'wicci ma xejjirhiex.*

Dr. Tonio Azzopardi: *U jekk ngħidlek li l-anqas f'wicc haddiehor ma xejjirha s-sikkina, l-anqas f'wicc l-Ispettur Vassallo?"*

L-Ispettur Antonello Grech: *Le. Lil hadd ma għamillu hekk. ..biex nitkellem id-dritt, ma kien hemm fl-ebda hin li Mizzi, qieghed hawn u ahna qeghdin hemmhekk u għamlilna jew imminaccjana bis-sikkina hekk."*¹⁵

¹³ kollez. Vol. XLIV P1 p.343

¹⁴ Ara kopja ta' din l-istqarrija esebita bhala Dok.A fl-atti tal-kumpilazzjoni relattiva għal dan il-kaz.

¹⁵ Ara xhieda tal-Ispettur Grech fl-atti tal-kumpilazzjoni a fol.45

L-istess l-Ispettur Vassallo fuq domandi tad-difiza:

“Dr. T. Azzopardi: *Ma heddekx bis-sikkina, lanqas?*”

Xhud: *Ma kienx hemm minn dak, le.*

Dr. T. Azzopardi: *Niehu pjacir li qed tixhed hekk.*

Xhud: *Le, jiena nghidlek id-dritt, jiena. Mela dan għalfejn ha noqghodu nduru mal-lewza.”¹⁶*

Għalhekk ma kien hemm l-ebda raġuni għalfejn l-attur jibqa' jinżamm arrestat wara li gie kjarifikat li huwa ma kienx għaraf li dawk li kienu qed isgewuh kienu fil-fatt Pulizija, tant li mar għar-rifugju proprju fil-Fire Station dak iż-żmien amministrata mill-istess Paulizija. Wisq inqas kien hemm għalfejn tinhareġ dik l-akkuza serja fil-konfront tal-attur li b'konsegwenza tagħha dan inżamm arrestat għal hamest ijiem. L-ispettur Grech qal li din l-akkuza inharġet fuq ordni tas-superjuri tiegħu, minkejja li kien spjegallhom li ma kien hemm ebda aggressjoni da parti tal-attur. Imma dwar dan baqa' ma tressqet ebda prova. Jirriżulta għalhekk illi għal dan l-arrest abuziv jahtu l-Ispetturi Vassallo u Grech, li konsegwentement iridu jwieġbu għall-ħsara subita mill-atturi meta l-barriera tagħhom sfat mgħarrqa fl-ilma tul iż-żmien li l-attur inżamm arrestat.

LIKWIDAZZJONI TA' DANNI

L-atturi qegħdin jirreklamaw danni konsistenti fl-ispejjeż minfuqa biex saru ir-riparazzjonijiet li kellhom jagħmlu fl-ingenji eżistenti fil-barriera tagħhom meta din sfat mgħarrqa fl-ilma tax-xita li waqgħet matul il-grantet li l-attur inżamm arrestat. Permezz ta' Nota tas-27 ta' Ġunju 2012 l-atturi esebew sett ta' dokumenti in sostenn tat-talba tagħhom għal Lm3359 li nteqfu minnhom f'dan ir-rigward.¹⁷ Ma tressqu ebda xhieda biex ifissru x'kienet tinvolti it-tiswija meħtieġa fl-ingenji tal-atturi, imma minn eżami tad-dokumenti esebiti jirriżulta li l-fatturi: Dok. A għal Lm241, Dok. B għal Lm159, Dok. C għal Lm352.50ċ, Dok. G għal Lm109.25ċ, Dok. H għal Lm1691.42ċ u Dok. I għal Lm28.78ċ, huma gustifikati għax jirreferu għal tiswijiet li saru in segwitu għall-ħsara li inevitabilment iġarrbu ngenji u appartat elettrikonu li jagħmlu granet mgħarraq fl-ilma. Minn naħa l-oħra, d-dokumenti D, E u F jirreferu għal tiswijiet li saru qabel ma seħħ dan l-incident, u d-dokument J jirreferi għal

¹⁶ Ara atti tal-kumpilazzjoni a fol.193

¹⁷ Ara Nota a fol. 63 tal-process u Dokti. A sa J migbura fl-envelope anness a fol.64.

kiri ta' karożza għal għoxrin ġurnata proprju l-għada li seħħ dan l-incident, li ma nġhatat ebda spjagazzjoni dwarha, u għalhekk ma tistax tiġi marbuta miegħu.

Jiġi għalhekk li hu dovut f'dan ir-rigward total ta' Lm2581.95ċ, li llum iġibu €6014.33ċ.

L-atturi qeġħdin jirreklamw ukoll somma li fil-fehma tagħhom għandha tkun ta' mhux anqas minn Lm20,000 in kontemplazzjoni tal-fatt li huma kellhom jagħlqu din il-barriera wara li sfat mgħarrqa fl-ilma tax-xita kemm l-attur dam arrestat. Fid-deposizzjoni tiegħu l-attur ittenta jfisser għaliex ma kienx għadu jiswa li jkompli jqatta' u jbiegħ ġebel minn din il-barriera wara li sfat mgħarrqa tul il-ġranet li dam arrestat.¹⁸ Ġie konfermat mill-istess Spettur Grech li kellhom jintbagħtu l-*fire engines* li damu jippumpjaw l-ilma għal ġranet shaħ sakemm irnexxielhom ibattlu l-barriera mill-ilma. L-Qorti pero' ma tistax tifhem kif l-attur seta' jevita li l-barriera tiegħu timtela' bl-ilma xorta waħda bil-kwantita' ta' xita li niżlet kieku ma ġiex arrestat. Lanqas ma ġie spjegat sodisfaċentement għaliex ma setgħax jitkompla t-tqattieh tal-ġebel wara li l-barriera tbattlet mill-ilma u thalliet tinxef għal xi żmien. L-attur terġa' ma ta ebda indikazzjoni tal-introjtu tiegħu minn din il-barriera qabel ma seħħ dan l-incident u li fuqu seta' jiġi bbażat xi kumpens talvolta dovut. Fin-nuqqas ta' provi adegwati f'dan ir-rigward, m'huma ser jiġi likwidati ebda danni għall-egħluq tal-barriera in segwitu għall-incident mertu tal-kawża.

Għal dawn il-motivi tiddeċidi l-kawża billi, filwaqt illi tillibera lill-konvenuti Michael Portelli u Vincent Apap mill-osservanza tal-ġudizzju għax dawn tharrku inutilment, bl-ispejjeż tagħhom ikunu a karigu tal-atturi, tiddeċidi dwar it-talbiet attriċi fil-konfront tal-konvenuti l-oħra billi:

- (i) Tiddikjara lill-konvenuti Paul Vassallo u Antonello Grech responsabbli għad-danni konsegwenzjali li l-atturi sofrew minhabba l-imġieba tagħhom in segwitu għall-incident imsemmi fiċ-ċitazzjoni;
- (ii) Tillikwda d-danni sofferti mill-atturi fis-somma ta' sitt elef u erbatax il-euro u tlieta u tletin ċentezmu (€6014.33ċ); u
- (iii) Tikkundanna lill-istess konvenuti sabiex *in solidum* bejntiethom ihallsu s-somma hekk likwidata lill-atturi.

¹⁸ Ara xhieda in kontro-ezami tiegħu tat-12.06.2015.

Bl-ispejjeż l-oħra jkunu a karigu tal-istess konvenuti, u bl-imghaxijiet legali mid-data ta' din is-sentenza sal-pagament effettiv, kontra l-istess konvenuti.

(ft) Paul Coppini
Magistrat

(ft) Silvio Xerri
D/Registratur

Vera Kopja

Għar-Registratur

13.05.2016 – Ċitż232.1995 – Mizzi John et vs Grech Antonello et
2296